

GAZETA PORANNA.

WARSZAWA.

Poniedziałek dnia 18 Stycznia 1841 roku.

Wiśniennictwo Krajowe, najtańszy tygodnik literacki w Warszawie razem z Gazetą Poranną przy której wychodzi, kosztuje na mies. zł. 2 gr. 20 bez roznoszenia. Kantor główny w Star. Teatrze Nr. 1790.

LONDYN d. 6 stycznia. — Standard, znany torysowski organ, czyniąc rzut oka na wypadki roku zeszłego, zbyt łagodnie mówi o teraźniejszym ministeryum. Obu ministrom, Lordowi Melbourne i Lordowi Palmerston, wielkie oddaje pochwały, ostatniego mianowicie za najznakomitszego Ministra spraw zagranicznych od czasu Castlereagha uważa. Sir Robertowi Peel dziennik ten czyni jednak niejakie zarzuty, utrzymując, że nie jest dość panem samego siebie, i nie pokłada dosyć sam w sobie ani w narodzie zaufania; skoro tych błędów unikać nie zamierza, wówczas wszyscy najchętniej za najpiérwszego uznają go ministra, a skoro da poznać, iż chce być przewodnikiem protestanckiej konserwatystowskiej demokracji, nie zaś ministrem jednej wyłącznie klasy, wszelkimi siłami wspierać go będą.

Ministryalny *Globe* zbija pogłoskę o zamierzonym powiększeniu floty na morzu śródziemnem.

Korrespondent paryzki dziennika *Globe* przeczy temu, że ze strony P. Molé miały zajść intrygi niekorzystne dla pana Guizot, lecz zarazem mniema być prawdopodobnem, że pan Guizot, skoro dostatecznie przekona się o ustaleniu pokoju w Europie, dobrowolnie opuści ministeryum i wróci, jako poseł, do Londynu; jedynie bowiem z przychylności do kraju dał się namówić, aby wstąpił do ministeryum na czas jakiś i wyrwał Francją z jej zawikłanego położenia.

Wypadek z cełł w kwartale ostatnim wynikły *Globe* tém wyjaśnia, że wysokie ceny herbaty, kawy i cukru mniejszą konsumcją tych artykułów za sobą pociągnęły i że zwłoka zrządzona przez okoliczności, towarzyszące zawarciu traktatu handlowego z Francją, również wiele na ten rodzaj przychodu działała.

Chartyści znów się onegdaj zgromadzili w White Conduit House. Jeden cieśla zajął prezesowskie krzesło, a niejaki Balls miał mowę o niesłusznem ukaraniu Jonesa, Frosta i Williamsa.

Agitacya irlandzkich repealów przeciw wyjściu do Jamaiki zdaje się być na dobrej stopie. Niedawno w Limerick było zgromadzenie, na którym radzono o środkach stosownych. W czasie świąt niejaki pan Moore i kilku kwakrów zwiedzali różne kościoły głosząc, że plan wyjścia do Indyj wschodnich jest najokrutniejszem i najzgubniejszym przedsięwzięciem, jakim nieszczęśliwych mieszkańców Irlandyi podejść chciano. Nazajutrz niejaki pan Steele zebrał w tym celu mnóstwo ludu i zaprowadził go na miejsce, gdzie stał na kotwicy przygotowany do tej wędrowki okręt. Pan Steele powtarzał to przez dni parę, odwołując odejście tego okrętu.

D. 8 stycz. — O'Connell ma się znajdować w Belfast na wielkiej uczcie reformistowskiej.

Do Falmouth przybył bryg wojenny *Nadzieja* z depezbami z Lizbony, dokąd nazajutrz z powrotem odjechał.

W czasie ostatniej burzy, w niedzielę rano spłonął tu kościół Streetham.

Od dnia 31 *grudnia* otworzoną zostanie nowa kolej żelazna z Manchesteru do Leeds.

WIEDEN 8 *stycznia*. Z Kanci na wyspie *Kandy* odebrano tu urzędową wiadomość, donoszącą, że pod d. 17 *grudnia*. wyspa *Kandy* pod bezpośrednią władzę Sultana wróciła. Austriacki bryg *Montecuculi* wysadził d. 13 *grud.* na brzeg *Kanci* kommissarza Porty otomańskiej, Nuri Beja, gdzie go namiestnik Mehmeda Alego, Mustafa Basza z należnemi przyjął honorami. Mustafa zaraz poddał się Sultanowi, jako swojemu prawemu władcy i dla tego Nuri Bej zatwierdził go w imieniu Sultana rządcą wyspy. Ogłoszono także ludowi stosowny firman.

ALEXANDRYA 24 *grud.*—Na pokładzie przybyłego tu z *Bejrutu* parostatku *Hydra* znajdował się Jenerał Smith, wracający do Anglii dla słabości zdrowia. Wiadomości przywiezione z Syrii wcale nie potwierdzają doniesienia Admirała Stopford o ucieczce Ibrahima. To jednak pewna, że dla powszechniej anarchii naczelnik połączonej siły egipskiej nie mógł się przekonać, czyli wojska jego odwrót przedsięwzięły. Według listów przez *Hydrę* przywiezionych Ibrahim miał 7 *grudnia* z małą siłą znajdować się w okolicy Damaszku. Mehmed Ali żadnej nie ma od niego wiadomości i za poradą angielskiego Admirała wysłano jeszcze raz do Syrii Hami Beja dla dowiedzenia się, czy poprzednie depesze doszły Ibrahima?

Pan Cochelet odebrał list z Syrii, w którym donoszą mu, że Ibrahim zawsze pod Damaszkiem i że zupełnie pobit jednego Szeika, w 3000 ludzi przeciw niemu wysłanego. Siły jego rozmaicie obrachowują, są jednak znaczne i dosyć mocne. Izmael Bej, dowodzący korpusem egipskim w *Gaza*, donosi, że Jerozolima znajduje się w ręku arabskich hord; wyjawszy miast znaczniejszych, dostateczne mających załogi, wszędzie panuje anarchia, i powszechnie tu pytają, co z tego wyniknie, jeżeli Ibrahim z nagłą nacię się zacznie?

Według gazety *Semaphore*, załoga twierdzy *Acre* z samych prawie składa się Anglików. Mehmed Ali pisał do Admirała Stopford, pytając jakich ma użyć środków dla ułatwienia Ibrahimowi powrotu do Egiptu.

PARYŻ 7 *stycznia*.—Kommissya obwarowania wczoraj znowu prawie sześćogodzinne miała narady. Na jej posiedzeniu znajdowali się: Minister wojny, spraw wewnętrznych, skarbu i Jenerał Dode. Pan Duchatel mówił szczegółowo o żywności dla miasta Paryża; Minister skarbu wyłożył pojedynczo zasady, jakich rząd trzymać się będzie przy przeznaczaniu kosztów na obwarowanie. Prezes Rady dał poznać uwagę rządu nad zmianami poczynionemi przez Kommissyą w początkowym projekcie. Pan Dode zaś głównie mówił o wykonaniu robót pod jego zostających przewodnictwem. Kommissya odroczyła posiedzenie do przyszłej soboty, prosząc prezesa rady, aby jej w tym dniu dał swoje zdanie o służebności wojskowej. Pan Thiers odczytał w niedzielę swój raport, który w poniedziałek na publicznem posiedzeniu izby przełożonym będzie.

Pożyczka grecka stała się dziś powodem żywych rozpraw na posiedzeniu komisji zajmującej się projektem do prawa nadzwyczajnym na rok 1840 kredycie. Rząd grecki miał na rachunek pożyczki, przez Anglią, Rosyją i Francją zabezpieczonej, zapłacić Francyi milion franków. Gabinet Ateński doniósł przed kilka miesiącami, że pieniądze są gotowe i że ma zamiar takowe Francyi przesłać, lecz nieassekurowany parostatek grecki wzbraniał się przyjąć taką wielką sumę, a tak pieniądze w Atenach pozostały. Gdy sprawujący interesa francuzkie o tём się dowiedział, udał się natychmiast do greckiego ministra skarbu z obietnicą odesłania tych pieniędzy do Francyi. Umówiono się więc, że milion zostanie wypłacony francuzkiemu posłannikowi przy odejściu francuzkiego parostatku pocztowego; lecz gdy przyszło do wypłaty, oświadczone ajentowi francuzkiemu, że rząd grecki zmuszony użyć pieniędzy tych na inne potrzeby prosi Francyi o przewłokę. Kommissyą niezmiernie obeszła

taki greckiego rządu postępek i już zdecydowano, aby w raporcie pełen nagany frazes o tem wtrącić, lecz pan Guizot, przytomny naradom kommissyji, zwrócił jej uwagę iż przyjaźń rządu greckiego potrzebniejszą jest Francyi, niż przyjaźń innych państw wschodnich.

Uważają, że Jenerał Bugeaud, od chwili mianowania go jeneralnym gubernatorem w Afryce, niepokazał się na posiedzeniach izb.

Wczoraj umarł tu pan Bignon par Francyi.

Pan Wiktor Hugo mianowany został członkiem akademii Francuzkiej, a to w miejsce zmarłego pana Lemercier; również Hrabia de St. Aulaire zajął miejsce owdowiałe po panu Pastoret. Pozostaje jeszcze do wyboru następcą pana Bonald; jako kandydaci występują pp. Ballanche, Keratry i Edward Allgetz.

Bankier Hope z Amsterdamu buduje sobie wielki pałac przy ulicy St. Domingo, mający kosztować 2 miliony fran.

Panna Zofia Löwe, którą dzienniki niemieckie piękną śpiewaczką mianują, przybyła do Paryża. Młodsza panna Heinefetter bardzo pomyślnie w teatrze opery wystąpiła.

Giełda 7 stycznia. Francuzka 5 proc: renta dziś mocno poszukiwaną była i doszła do 112. 15.—3 procentowa naśladowując to poruszenie, wzniosła się do 77, 50. Już nie słychać było o rewolucyi w Madrycie, o której wczoraj głośzono; jednak oczekują jakiejś tego rodzaju katastrofy w Hiszpanii.

MAKAO d. 6 paźd. Kommissarz Lin przysłał posiłki wojsku w bliskosci Makao stojącemu, a to w celu uwolnienia wziętych w niewolę Anglików. Kapitan Smith, dowódzca okrętu Druid, 19 Września w 180 ludzi, 120 marynarzy i 80 majtków, pod zastoną armat okrętów *Hyacynth* i *Larne*, podpłynął pod Makao, a po przeszło godzinnej kanonadzie, wziął fortecę, zagwoździł armaty, wysadził mury w powietrze, spalił chiński obóz i znowu odpłynął. Z 2.000 Chińczyków 50, do 60 poległo, a dwa razy tyle raniono. — Admirał Elliot wrócił d. 1 Paźd. z ujścia rzeki *Peiho*; władze chińskie przyjmują go z wielkiem uszanowaniem. Depesze jego

natychmiast wysłano do *Pekinu*, a Cesarz przysłał Mandaryna dla rozpoczęcia układow. Wyśłano Kommissarzy do kantonu dla zasiągnięcia wiadomości o gubernatorze Lin. Mówią, że Cesarz przyrzekł zapłacić 2 miliony fun. szter. szkody za opium zniszczone w *Kantonie* i 1 milion funt. ster. za koszta wojenne.

KONSTANTYNOPOL 16 *grud.*—*Dostrzegacz Austriacki* zawiera wiadomość sztafeta, z Konstantynopola odebraną, która donosi, iż poddanie się Mehmeda-Alego Sułtan przyjął, oraz że wysłał urzędnika Porty z doniesieniem Mehmedowi o tym wypadku; że nadto Admirał Walker Bej otrzymał polecenie odebrania floty tureckiej. Obaj udali się do Alexandryi d. 27 *grud.*

Porta wydała rozkaz, mocą którego okręty greckie uwolnione zostały od składania świadectw zdrowia, wyjąwszy tych, które po cudzoziemskich krążąc wodach, przez tureckie przepływać muszą; bo w takim razie władze właściwe obowiązane są wizować świadectwa zdrowia. Wszystko czyni to Porta dla ściśnienia handlu greckiego.

Jakkolwiek uwaga rządu zewnętrznemi interesami tak bardzo jest zajęta, atoli zatrudnia się ona i sprawami wewnętrznemi. I tak: ustanowiono teraz dyrekcją lasów, które stanowią wielką gałęź bogactwa krajowego; gdyż według obrotu znowców, mogą one po upływie 20 lub 40 lat, czynić krajowi pół miliarda piastrow dochodu; drzewo bowiem budowlane oraz węgle, mogą nie tylko na potrzeby Turcyi lecz i wysp srodiemnego morza wystarczyć. Cokolwiek jednak rzecz mylnie pojęto, gdyż dyrekcją lasów połączono z dyrekcją poczt, a naczelnik tych obu dekasteryj, Achmet Bej, najmniejszego o tym rodzaju służby nie ma wyobrażenia.

W tych dniach rząd kazał licytować publicznie wiele rzeczy, własnością wygnanego Chozrewa Baszy będących, a to na korzyść jego dłużników.

Według gazet francuzkich, mówią dużo w Konstantynopolu o wyjeździe Pana Pontois.

KONSTANTYNOPOL 23 *grudnia.*—Gazeta turecka *Takwimi Wakaji* donosi, że Sułtan ofi-

cerom floty tureckiej, w Aleksandryi zatrzymanej, którzy, mu wierni pozostali, różnę udzielili łaski. Dnia 16 b. m. przybył tu na wojennym angielskim parostaku *Stromboli* kapitan Fanschawe, dowódzca admirałskiego okrętu *Princess Charlotte* i szwagier admirała Stopforda. Przywozi on list Mehmeda Alego do wielkiego Wezyra, w którym pierwszy, w skutek postanowień konferencyi londyńskiej z dnia 14 Listopada, na wezwanie admirała, pod rozkazy Sułtana, poddaje się, oświadcza gotowość cofnięcia wojsk swoich z Syrii i wydania floty. Kapitan Fanschawe miał d. 18 b. m. posłuchanie u wielkiego Wezyra, na którym złożył mu list rzezony.

Dnia 17 przybył tu parostatek *Maryanna*, przez który Kontr Admiral, Baron Bandeira, donosi, że flotta Admirała Stopforda i Napiera udała się do odnogi Marmorizza, gdzie on także od dnia 11 b. m. znajduje się. Według późniejszych wiadomości, dziś przez parostatek *Crescent* przywiezionych, Ibrahim Basza, ustawivszy przednią straż na drodze do Mekki, miał zamiar sam za nią postępować. Aż do tej chwili tamowała zamiary jego niepogoda, brak żywności i uzbrojenie mieszkańców okolicznych. Przednia straż jego znajdowała się w *Mezeris*, o 25 godzin na południe Damaszku, lecz sam napadnięty od naczelnika Druzów Shible ariana, znaczną odniosł porażkę. Z drugiej strony mieszkańcy gór, pod dowództwem Emir Beszira El Kassim, zajęli Racheje i Zeboani, o sześć godzin odległe od Damaszku. W miejsce Jenerała Karola Smith przybył do Bejrutu Jenerał Mutchel. Essad Basza objął już rządy nad Baszaliikiem Alepu a Zeheira Basza wyciągnął na zajęcie Damaszku.

Rzym 30 *grud.* Wczoraj Ojciec Sty przyjmował uroczyscie Królową wdowę hiszpańską. Po półgodzinnej rozmowie otrzymał posłuchanie poseł francuzki, pan de la Tour-Maubourg i jego małżonka, oraz cała świta. W asystencyi Królowej znajdowali się liczni członkowie ciała dyplomatycznego. O zakreślenie jój pobytu nie pewnego nie wiemy, listy bowiem z Neapolu dotąd nie przyszły.

NEAPOL. Poseł J. K. M. obojga Sycylii na dworze francuzkim, miał przed kilką dnia-

mi długą naradę z Panem Guizot, której przedmiotem była jeszcze kwestya siarzanego monopolu;—lecz Anglia od chwili wstąpienia Pana Guizot do gabinetu, z nim tej kwestyi nie traktowała zgoła.

WENECYA 26 *grud.* Księcia Bordeaux przyjmują tu z wielką względnością. Powszechnie starają się uprzyjemnić mu pobyt w mieście tutsjszém. Książę zwiedzał arsenał i zakłady marynarki: Filaret Joyeuse, dawniejszy oficer królewsko-francuzkiej marynarki, przeznaczonym został do przewodniczenia mu w nauce pływania. Dla zalanych wodą w południowej Francyi przesłał on 6,000 fran., wzywając wszystkich rojalistów do naśladowania go.

ROZMARTOSCI

Umieszczona dni temu kilka w Kuryerze wiadomość o ludziach świata podziemnego, zwraca uwagę badaczów i na świat podwodny, o którym osobliwsze jeszcze podania istnieją. Anno Domini 1609 (piszą kroniki), wyskoczył na okręt człowiek morski alias monachus marinus. Mówił on dobrze po holendersku i prosił o fajkę tytoniu, którą mu podano. Wielu wiadomości o świecie podwodnym spodziewano się od jego mieszkańca, alisci on wypaliwszy fajkę i podziękowawszy za nią, skończył napowrót do morza i zniknął. Rece tego zjawiska do plotw rybich były podobne. Przytaczając dziś w tym rodzaju zdarzenia, wypada je objaśnić uwagą o duchu wieków, do których się odnoszą. Były to spokojne wieki niewiadomości umysłu naszego, w których część jego badawcza głosiła podobne wieści, część twórcza siliła się na nadanie im barwy prawdopodobieństwa. Z tego to źródła wynikło wiele podań o bazylijskach i smokach, o sylfach i o ludziach świata podziemnego, którego opisaniu Jezuita Kircher 1678, cały tom in folio poświęcił, teraz już szczęsoiem należący do ksiązek, które mało kto ma ciekawość i cierpliwość przeglądać. Innym dziś, właściwszym żywiołem nasyca się nasz umysł. Ma on przed sobą niewyczerpnięty zbiór rzeczy należących do istniejącego świata; poznaje prawdę, i szlachetniejsze zadziwienie prawda w nim obudza. (K. W.)